

Nr 85.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1943 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 55 och 56) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 såsom förslagsanslag under rubriken Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes beräkna till Avlöningar 268,000 kronor och till Omkostnader 209,000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 65, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 12 februari 1943, under punkterna 1 och 2 föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning och avlöningsstat för ifrågasvarande anstalter, den senare att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, dels ock för nämnda budgetår såsom förslagsanslag under rubriken Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes anvisa till Avlöningar 274,000 kronor och till Omkostnader 237,000 kronor.

1:o) **Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar.** I skrivelse den 26 augusti 1942 har *anstaltsstyrelsen* framlagt förslag rörande avlöningsanslag för anstalterna för budgetåret 1943/44.

Över anstaltsstyrelsens framställning ha *socialstyrelsen* och *medicinalstyrelsen* avgivit utlåtanden.

Med anledning av vad socialstyrelsen och medicinalstyrelsen i ärendet anført har *anstaltsstyrelsen* avgivit yttrande.

Departementschefen har för egen del anført följande.

Innan jag ingår på en prövning av anstaltsstyrelsens förevarande framställning, får jag erinra, att Svartsjö numera på därom av fängvårdsstyrelsen gjord hemställan provisoriskt tagits i bruk jämväl för fängvårdsändamål. Beslut i ämnet har fattats av Kungl. Maj:t den 27 november 1942. Beslutet, som tillkommit på grund av den starka stegringen i antalet fångar och det därigenom uppkomna behovet att utöka antalet platser å statens fängvårdsanstalter, innehåller bland annat följande.

Vid tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö skulle från och med den 1 december 1942 till och med den 30 juni 1943 anordnas en

avdelning för verkställighet av straffarbete och fängelsestraff benämnd »straffanstalten å Svartsjö». Till nämnda straffanstalt skola företrädesvis hänvisas fångar med kompetens att utföra jordbruks- och skogsarbete. Direktören vid tvångsarbets- och alkoholistanstalterna skall vara styresman jämväl för straffanstalten. Fångvårdsstyrelsen skall, efter samråd med styrelsen för tvångsarbets- och alkoholistanstalterna, för straffanstaltens räkning förordna erforderligt antal befattningshavare. Dessa befattningshavare skola avlönas av det under andra huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till fångvårdsanstalterna: avlöningar.

Det har vid fattandet av detta beslut förutsatts, att vid straffanstalten å Svartsjö skulle kunna till en början mottagas 100 fångar men att vid behov längre fram antalet fångar därstädes skulle kunna ökas till 150.

Jag får vidare erinra, att vid uppskattningen i årets statsverksproposition av medelsbehovet för budgetåret 1943/44 under anslaget till fångvårdsanstalterna: avlöningar chefen för justitiedepartementet (se andra huvudtiteln, punkten 38) utgått från att straffanstalten å Svartsjö skulle tills vidare vara i bruk samt att därstädes skulle under nästa budgetår komma att inrymmas upp till 150 fångar. Chefen för nämnda departement har vidare räknat med att fyra av de närvarande å tvångsarbets- och alkoholistanstalternas å Svartsjö övergångsstat kvarstående befattningshavarna, nämligen 1 assistent av 1:a klass, 1 uppsyningsman och 2 förste förmän skulle tagas i anspråk för straffanstaltens räkning. I anslutning härtill har i statsverkspropositionen föreslagits, att nämnda fyra befattningar skulle från och med den 1 juli 1943 överföras till fångvården, därvid de — dock delvis med ändrade tjänstbeteckningar — skulle under rubriken tjänstemän å övergångsstat uppföras i personalförteckningen för fångvårdsanstalterna.

Jag övergår härefter till spörsmålet om beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår för avlöningar till befattningshavare vid tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö.

Till en början vill jag framhålla, att antalet vid Svartsjö intagna alkoholister enligt vad jag inhämtat på sistone avsevärt ökat. Medan genomsnittsbeläggningen vid alkoholistanstalten under tiden 1 september 1941—30 juni 1942 utgjorde 104, har densamma sålunda för tiden 1 juli 1942—31 januari 1943 stigit till omkring 125. Med hänsyn härtill kunde ett bifall till socialstyrelsens förslag om anställande av en extra ordinarie assistent med uppgift att biträda vid vården av de intagna alkoholisterna synas motiverat. Då det emellertid ännu är ovisst, om den ökade beläggningen kommer att fortbestå, samt det rådande läget manar till återhållsamhet i fråga om inrättande av nya befattningar, anser jag mig icke för närvarande böra tillstyrka den ifrågasatta personalförstärkningen.

Vad härefter angår anstaltsstyrelsens förslag om inrättande vid Svartsjö av en särskild sinnessjukavdelning skulle enligt förslaget för ändamålet tagas i anspråk den övre våningen i den slutna avdelningen, i vilken våning skulle kunna inrymmas 24 vårdtagare. Å sinnessjukavdelningen skulle vårdas dels sådana internerade, som rätteligen borde erhålla vård å sinnessjukhus eller sinnesslöanstalt men på grund av rådande platsbrist icke kunde omedelbart överföras till dylika anstalter, dels ock sådana internerade, som — utan att vara sinnessjuka eller sinnesslöa — förededde sådan grad av psykisk abnormitet, att deras skötsel erbjöde särskilda svårigheter. Med hänsyn till beskaffenheten av det klientel, som intages å Svartsjö, synes ett stort behov av en sinnessjukavdelning därstädes föreligga. Genom tillkomsten av densamma skulle vinnas ej blott att de å avdelningen intagna erhölle en mera tillfredsställande vård än som hittills kunnat lämnas utan även att möjligheterna att i erforderlig utsträckning övervaka övriga interner förbättrades.

På grund av det anförda och då den av socialstyrelsen berörda frågan om anordnande av en särskild psykopatanstalt icke för närvarande är aktuell, tillstyrker jag anstaltsstyrelsens förslag om anordnande vid Svartsjö av omfördälda sinnessjukavdelning. I likhet med anstaltsstyrelsen utgår jag från att avdelningen icke skall få karaktär av sinnessjukhus i egentlig mening. Något kvarhållande å avdelningen av alkoholister efter interneringstidens slut bör därför icke kunna ifrågakomma. Avdelningen synes lämpligen kunna förläggas till övervåningen i den slutna avdelningen, vilken — såsom framgår av det föregående — kan för en jämförelsevis ringa kostnad iordningställas för ändamålet.

Å sinnessjukavdelningen torde i överensstämmelse med anstaltsstyrelsens förslag böra anställas 5 förmän. Såsom förman vid avdelningen bör endast kunna anställas person, som erhållit erforderlig utbildning i sinnessjukvård. Förmännen böra lämpligen placeras i lönegraden Ex 6. Då befälsrätten över förmännen torde kunna utövas av den uppsyningsman, vilken finnes anställd för den slutna avdelningen i dess helhet, lärer behov av särskild befälsperson å sinnessjukavdelningen icke erfordras. Jag avstyrker därför socialstyrelsens förslag om anställande av en dylik befattningshavare. Ej heller synes det mig påkallat att — på sätt medicinalstyrelsen ifrågasatt — vid avdelningen anställa en sjuksköterska. Vad beträffar läkarvården vid avdelningen torde densamma kunna ombesörjas dels av den för kroppssjukvården vid anstalterna anställde läkaren, vilken — enligt vad som framgår av den lämnade redogörelsen — äger psykiatrisk utbildning, dels ock av anstalternas rådgivande psykiater. Närmare bestämmelser rörande det sätt, varpå arbetet mellan dessa läkare bör uppdelas, torde det, i mån av behov, få ankomma på anstaltsstyrelsen att meddela.

I betraktande av den knapphet på bevakningspersonal, som för närvarande är rådande vid Svartsjö, torde inrättandet av de föreslagna förmänsbefattningarna icke kunna föranleda minskning av antalet förmän å övriga avdelningar.

De olika anslagsposterna i avlöningsstaten för tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö torde för nästa budgetår få beräknas på följande sätt.

Av de tjänstemän å övergångsstat, som för närvarande äro upptagna i den för tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö fastställda personalförteckningen, skulle, vid bifall till vad som under andra huvudtiteln (punkten 38) föreslagits i 1943 års statsverksproposition, 1 assistent av 1:a klass, 1 uppsyningsman och 2 förste förmän överflyttas till fångvårdsanstalterna. Enligt vad jag inhämtat åtnjuter vidare 1 uppsyningsman å övergångsstat tjänstledighet och avstår därunder samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner. För sistnämnde befattningshavare behöver icke beräknas några avlöningsmedel men befattningen torde tills vidare böra kvarstå i personalförteckningen. För avlöning till befattningshavare å övergångsstat torde för nästa budgetår få avses ett belopp av i runt tal 19,000 kronor. Då för avlöning till anstalternas tjänstemän å ordinarie stat för samma tid synes böra beräknas ett belopp omkring 151,000 kronor, kan anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptagas till 170,000 kronor.

Beträffande posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ifrågasätter jag icke någon ändring. Jag föreslår alltså, att posten beräknas till 8,700 kronor.

Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har av anstaltsstyrelsen — fränsett kostnaderna för avlöning till personalen för den föreslagna sinnessjukavdelningen — föreslagits höjd från 47,000 kronor till 58,100 kronor. Højningen har motiverats med den höga belastning å posten, som förekommit under sistförflutna budgetår. Då sagda belastning till stor del är att hänföra till de omfattande militärinkallelser, som under

budgetåret ägt rum, och hänsyn till dylika inkallelser icke bör tagas vid postens uppskattning, synes det av anstaltsstyrelsen beräknade beloppet vara onödigt högt. Även om man bortser från de merkostnader, som följa av inkallelserna till militär tjänstgöring, synes emellertid det nuvarande beloppet vara alltför knappt tilltaget. Jag förordar därför, att för ändamålet nu avses 50,000 kronor. Härtill får läggas vad som erfordras för avlöning till de 5 extra förmän, vilka enligt mitt förslag skulle anställas vid sinnessjukavdelningen. Denna avlöningskostnad kan uppskattas till i runt tal 11,500 kronor. Nu förevarande anslagspost torde alltså böra beräknas till 61,500 kronor. Posten torde även för nästa budgetår böra i staten upptagas med förslagsvis beräknat belopp.

Posten till rörligt tillägg torde få upptagas till 33,800 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar torde alltså för nästa budgetår kunna uppskattas till (170,000 + 8,700 + 61,500 + 33,800) 274,000 kronor.

Utskottet.

Vid tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö har inrättats en avdelning för verkställighet av straffarbete och fängelsestraff, benämnd »straffanstalten å Svartsjö». Medelsbehovet för avlöningar vid denna anstalt är avsett att täckas från fängvårdsanstalternas avlöningsanslag. Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln i anledning av anstaltens inrättande framställda förslag har riksdagen beslutat till övergångsstat vid fängvårdsanstalterna överföra vissa å tvångsarbets- och alkoholistanstalternas vid Svartsjö övergångsstat uppförda befattningar. Under erinran härom tillstyrker utskottet de nu föreslagna ändringarna i personalförteckningen för sistnämnda anstalter, vilka endast innebära ett fullföljande av berörda beslut.

Vid Svartsjö föreslås en särskild sinnessjukavdelning med plats för 24 vårdtagare skola inrättas. Å denna avdelning skulle anställas fem förmän i lönegraden Ex 6 för en beräknad avlöningskostnad av i runt tal 11,500 kronor. Avdelningen kan, såsom departementschefen framhållit, iordningställas för en jämförelsevis ringa kostnad. Då enligt utskottets mening starka skäl föreligga för inrättandet av ifrågavarande avdelning och de beräknade merkostnaderna synas rimliga, tillstyrker utskottet även detta förslag.

Då Kungl. Maj:ts förslag icke heller i övriga delar givit utskottet anledning till erinran får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 direktör	A 27
1 assistent och redogörare	A 21

Befattning	Lönegrad
1 assistent av 2:a klass.....	A 18
1 lantbruksinspektör	A 18
1 trädgårdsmästare	A 12
2 uppsyningsmän	A 10
6 förste förmän	A 8
2 yrkesmästare av 2:a klass	A 8
32 förmän	A 6

Tjänstemän å övergångsstat.

1 pastor och förste lärare	A 24
1 kamrerare	A 22
1 uppsyningsman	A 10
1 förste förmän	A 8;

Anm. Tjänsten som assistent och redogörare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstår i tjänst.

b) godkänna följande avlöningsstat för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	170,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	8,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	61,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	33,800
		<hr/>
Summa förslagsanslag		kronor 274,000;

c) till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar* å driftbudgeten under femte huvudtiteln för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 274,000 kronor.

2:o) **Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader.** I skrivelse den 26 augusti 1942 har *anstaltsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår för omkostnader för ifrågavarande anstalter, varjämte *socialstyrelsen* avgivit utlåtande i ärendet.

Departementschefen har anfört följande.

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 27 november 1942 angående inrättande vid Svartsjö för tiden 1 december 1942 — 30 juni 1943 av en straffanstalt, avsedd för minst 100 fångar, bland annat

innehåller vissa bestämmelser rörande sättet för bestridande av omkostnaderna vid straffanstalten. I sådant hänseende föreskrives, att kostnaderna för vård och underhåll av de å Svartsjö intagna fångarna skola förskottsvis bestridas av tvångsarbets- och alkoholistanstalterna och i dessa anstalters räkenskaper särskilt bokföras samt vid budgetårets utgång ersättas av fångvårdsstyrelsen utom såvitt angår kostnader dels till arbetspremier åt fångarna, dels ock till expenser, vilka kostnader skola slutligt belasta tvångsarbets- och alkoholistanstalternas omkostnadsanslag. Vid beräkningen av sistnämnda anslag för budgetåret 1943/44 torde man hava att utgå från att motsvarande bestämmelser skola gälla även under nämnda budgetår.

Vad härefter angår beläggningen å tvångsarbets- och alkoholistanstalterna framgår av det föregående, att antalet internerade å alkoholistanstalten på senare tid stigit betydligt. Detsamma har icke varit fallet beträffande tvångsarbetarna, som tvärtom nedgått något i antal. Då, enligt vad jag inhämtat, den sammanlagda genomsnittsbelaeggningen vid anstalterna under tiden 1 juli 1942—31 januari 1943 utgjort omkring 170 internerade, finner jag mig i likhet med anstaltsstyrelsen vid beräkningen av förevarande omkostnadsanslag böra utgå från denna siffra.

Mot anstaltsstyrelsens beräkningar av utgifterna för sjukvård m. m. åt befattningshavare och för reseersättningar har jag icke något att erinra. Jag uppskattar alltså dessa poster till 700 kronor respektive 1,500 kronor.

Under anslagsposten till expenser är med hänsyn till Kungl. Maj:ts beslut rörande straffanstalten å Svartsjö att räkna med avsevärt ökade kostnader för bränsle, lyse och vatten. På grund härav torde posten böra upptagas till 66,500 kronor. Jag avser härvid 62,000 kronor för bränsle m. m. samt 4,500 kronor för övriga expenser.

Vad angår posten till övriga utgifter anser jag mig icke böra räkna med lika stor stegring av utspisningskostnaderna för dag och portion som anstaltsstyrelsen. I följd härav läser delposten till utspisning — som för närvarande är upptagen till 67,200 kronor men av anstaltsstyrelsen föreslagits höjd till 103,000 kronor — icke behöva upptagas till högre belopp än 80,000 kronor. Beträffande övriga hithörande delposter ansluter jag mig väsentligen till anstaltsstyrelsens förslag. Dock förordar jag — såsom konsekvens av Kungl. Maj:ts beslut beträffande sättet för bestridande av omkostnaderna för straffanstalten — att delposten till arbetspremier för handräckning, vilken av anstaltsstyrelsen beräknats till 13,000 kronor, höjes till 15,000 kronor. Posten till övriga utgifter bör enligt mina beräkningar uppskattas till 168,300 kronor.

Omkostnaderna torde således kunna beräknas på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	700
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	66,500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	168,300
		<hr/>
	Summa kronor	237,000

Utskottet.

Medelsbehovet för omkostnader vid straffanstalten å Svartsjö är avsett att täckas från fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag utom såvitt angår kostnader för arbetspremier åt fångarna och för expenser, vilka kostnader förutsättas få belasta nu ifrågavarande anslag.

I övrigt har beräkningen av medelsbehovet under sistnämnda anslag

grundats på antagandet, att den genomsnittliga beläggningen å tvångsarbets- och alkoholistanstalterna under nästa budgetår skall komma att uppgå till 170 internerade, medan vid fjolårets anslagsberäkning motsvarande tal var 160.

Då nämnda utgångspunkter för anslagsberäkningen torde böra godtagas och Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader å driftbudgeten under femte huvudtiteln för budgetåret 1943/44* anvisa ett förslagsanslag av 237,000 kronor.

Stockholm den 13 april 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Pauli, Gränebo, Bernhard Nilsson, Bäckström, Sven Larsson, Heiding, Boman, Wiklund* och *Ekströmer*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Persson* i Falla, *Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Persson* i Tidaholm, *Bergström, Mårtensson* och *Eriksson* i Frägsta.
